

На 102-му році життя померла найстаріша на планеті праведниця народів світу

Не доживши двох місяців до свого 102-го дня народження, пішла з життя найстаріша праведниця народів світу — Ганна Козьмінська. У період окупації дівчина і її прийомна мати Марія два роки ховали єврейську дитину — Авраама Яблонського — і прихистили на деякий час трьох інших євреїв.

У Судний день 1942 року з гетто Ченстохова, де чекали своєї долі 48 000 осіб, почалися депортації в Треблінку. У хаосі ліквідації гетто подружжю Яблонських вдалося з допомогою польського поліцейського передати восьмирічного Авраама і його сестру на арійську сторону міста, де ховалися їх старша сестра — Іза, і дядько Стефан (Шломо).

Знайти постійний притулок для хлопчика не вдалося, і кілька днів і ночей він бродив містом, поки не сховався в підвалі з вугіллям, де почав стрімко втрачати зір.

24-річна Ганна Козьмінська працювала в цей час секретарем у друкарні, там же — у невеликому канцелярському магазинчику — торгувала Марія. Її начальницею була знайома Стефана Яблонського, ймовірно, від неї жінки й дізналися про єврейську дитину, яка сліпне в підвалі ...І вирішили, що не пройдуть повз.

Анна і Марія. Фото: sprawiedliwi.org.il

«Чорне як смола волосся, чорні очі і страшенна блідість», — згадувала Ганна свою першу зустріч з Авраамом у інтерв'ю для Музею історії польських євреїв POLIN. Жінки переконали сусідів, що хлопчик (Авраама убезпечили чужими документами) пережив сімейну трагедію, втратив батька й тимчасово перебуває під їхньою опікою, чекаючи приїзду матері.

Як свідчила Іза Яблонська, мати й донька Козьмінські ніколи не питали, як довго їм доведеться ховати єврейську дитину, і взяли всі витрати на себе, незважаючи на те, що самі бідували. Вони вчили його читати й писати, іноді з великим ризиком брали дитину на прогулянку, пережили німецькі обшуки. Один раз хлопчикові навіть вдалося сходити в кіно, про що жінки не знали.

Одного разу, коли Ганна вкотре зібралася в костел, Авраам запитав: «Чи можу я піти з тобою?» І вони пішли разом. «Храм був повний людей, дивлюся, а він у шапці сидить, я жахнулася», — згадувала Ганна... «Чи можу я помолитися твоєму Богу?», — запитав хлопчик. І отримав відповідь: «Нема нашого бога і вашого — він єдиний». Але удень Авраам молився богу пані Ганни, а вночі — богу своїх батьків.

Ганна й Марія також прихистили на деякий час далекого родича сім'ї Яблонських і його подругу з матір'ю. Усі пережили війну.

Анна з медаллю Праведника народів світу. Фото: sprawiedliwi.org.il

Праведниця з Авраамом Яблонським. Фото: sprawiedliwi.org.il

У січні 1945-го за Авраамом прийшла тітка. Повертатися до рідного Злочева на заході Польщі залишки родини не хотіли й бачили своє майбутнє в Ерец Ізраель. Так Авраам знайшов нову батьківщину. Сорок сім років по тому він прийшов до Ганни в її варшавську квартиру з букетом червоних троянд і попросив її записати спогади про війну.

Марії не стало в 1963-му, але і вона і її прийомна донька Ганна були удостоєні 11 лютого 1991 року звання Праведників народів світу.

У 2016 році Ганна здобула від президента Анджея Дуди Орден Відродження Польщі — одну з найвищих нагород країни.

На жаль, через епідемію COVID-19 минулого року публічне вшанування Ганни Козьмінської не відбулося, але керівництво Інституту національної пам'яті подарувало праведниці квіти, а президенти Польщі та Ізраїлю передали іменинниці привітання. Ганна Козьмінська померла кілька днів тому й упокоїлася на кладовищі Повонзкі у Варшаві.

Борис Вайнер